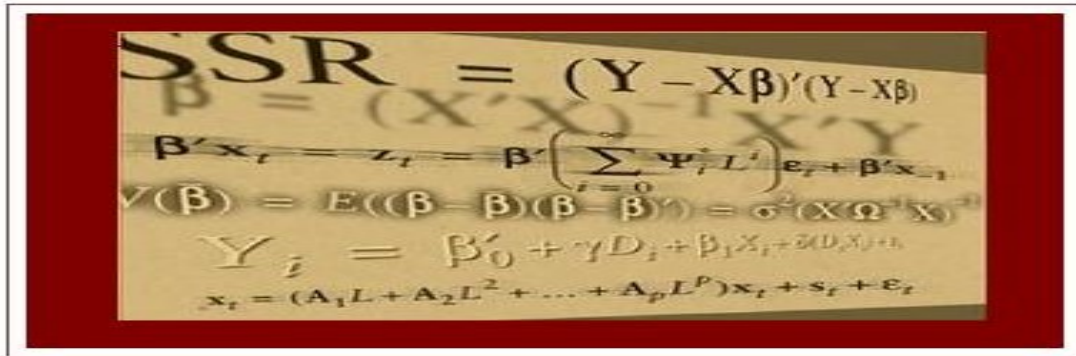

RAPORT DE CONSULTANȚĂ ACTUARIALĂ A Fondului de Pensii al CAA

Realizat pentru:

Casa de Asigurări a Avocaților din România

Realizat de:

Actuarial Services

Decembrie 2009

Cuprins

- A. Considerații generale asupra analizei**
- B. Scopul analizei prezente**
- C. Soluția recomandată a fi implementată**
- D. Analiza impactului modificărilor recomandate**
  - D1. Specificațiile generale ale analizei de trend**
  - D2. Rezultatele analizei**
- E. Concluzii și propuneri**

Prezentul Raport conține următoarele Anexe:

- Anexa I – „Evoluția Fondului de pensii al CAA” (total pagini 4);
- Anexa II – „Evoluția anuală a Cash Flow-urilor pentru membrii activi, pensionați și membrii viitori” (total pagini 5);
- Anexa III – „Obligațiile de plată individuale pentru membrii pensionați” (total pagini 49);
- Anexa IV – „Obligațiile de plată individuale pentru membrii activi” (total pagini 771);
- Anexa V – „Tabel vârste de pensionare (grila extinsă)”

A. Considerații generale asupra analizei

Analiza a fost efectuată pe un număr de **18.658** de participanți, din care:

- 1.708 membri pensionați;
- 16.950 membri activi.

Comparativ cu numărul participanților luați în calcul pentru evaluarea fondului, în analiza prezentă au fost cuprinși încă 756 participanți în urma completării de către CAA a bazei de date.

A fost luată în considerare modificarea limitei maxime a punctajului la 5 puncte pentru toate categoriile de vârstă. De asemenea au fost luate în considerare noile valori ale pensiei, pentru membrii pensionați care au beneficiat de modificări în urma recalculării punctajului.

B. Scopul analizei prezente

Prin prezentul raport s-a urmărit identificarea celor mai eficiente soluții necesare a fi implementate pentru asigurarea echilibrului pe termen lung al fondului de pensii al CAA.

În vederea identificării soluției cu eficiență maximă, s-au efectuat teste și analize pe fiecare dintre parametrii modificabili ai sistemului (cotă de contribuție, venit mediu pe profesie, valoare punct de pensie, politică investițională, vârste de pensionare, limită punctaj maxim, etc), pentru izolarea acelor parametrii critici cu influență majoră asupra echilibrului fondului.

În urma acestor analize au fost indentificați, ca parametrii critici ai sistemului, la momentul actual:

- Cotele de contribuție ale participanților;
- Vârstele de pensionare.

1. Cotele de contribuții

În urma cercetărilor aprofundate asupra impactului generat de modificarea cotelor de contribuții, s-au conturat următoarele concluzii:

a. În prezent, principala cauză a ratei de finanțare de 59,5572% a fondului (a se vedea „Prezentarea exhaustivă- septembrie 2009”), o reprezintă dezechilibrul raportului între obligațiile părților pe sexe.

b. Astfel, așa cum a fost detaliat deja prin „Prezentarea exhaustivă-septembrie 2009” (a se vedea pagina 9), *în condițiile unor parametri identici (aceeași dată de aderare, aceeași vârstă, aceeași valoare a contribuției, aceeași valoare a punctului de pensie, etc), **bărbatul va primi cu 14,6% mai puțin decât plătește, iar femeia va primi cu 80% mai mult decât plătește.*** Afirmația se bazează pe date concrete ce derivă din faptul că vârsta de pensionare a bărbaților este mai înaintată decât a femeilor, iar speranța de viață la naștere este mai mare în cazul femeilor.

c. În aceste condiții, deși creșterea cotei de contribuție conduce la îmbunătățirea ratei de finanțare a fondului, această modificare în același timp va adânci dezechilibrul deja existent al raportului „contribuții-beneficii” pe sexe. Cu alte cuvinte, deficitul generat de plata obligațiilor pentru participanții de sex feminin va fi acoperit printr-un excedent al contribuției participanților de sex masculin.

Totodată, trebuie menționat că pentru atingerea echilibrului, creșterea cotei de contribuție ar fi una considerabilă, discutabilă din punct de vedere al fezabilității economice.

Așadar, modificarea cotelor de contribuție, în condițiile parametrilor actuali, poate fi considerată o soluție cu eficiență redusă, fiind adresată corectării efectului și nu a cauzei. Prin urmare, date fiind cele prezentate mai sus precum și situația economică actuală, această soluție nu este recomandată a fi implementată.

2. Vârstele de pensionare

Analiza de față a fost continuată în direcția remedierii cauzei principale a dezechilibrului actual.

În urma calculelor efectuate s-a observat că acest dezechilibru este generat de doi factori, respectiv:

- Diferența dintre vârstele de pensionare bărbat/femeie;
- Probabilitățile de supraviețuire ale femeii.

Dintre acești doi factori, influența majoră asupra dezechilibrului este generată de vârstele diferite de pensionare. În urma izolării acestei cauze, analiza a fost continuată în direcția neutralizării dezechilibrului.

S-au studiat diferite scenarii de egalizare graduală a vârstei de pensionare, în vederea determinării intervalului optim de timp, având în vedere realizarea echilibrului cu o intervenție minimă asupra parametrilor actuali ai fondului și ai legislației.

Soluția identificată ca fiind optimă va fi prezentată detaliat în cele ce urmează.

C. Soluția recomandată a fi implementată

A fost considerată o atingere graduală a vârstei de pensionare de 65 de ani pentru femei până în anul 2030, prin prelungirea grilei actuale de creștere a vârstei de pensionare pentru femei, luându-se în considerare și strategia de egalizare a vârstei de pensionare urmărită în proiectul privind sistemul public de pensii.

În momentul prezent, conform legislației în vigoare privind sistemul de pensii al CAA, grilele de creștere graduală a vârstei de pensionare, atât pentru bărbați cât și pentru femei, se termină în anul 2015, când bărbatul atinge vârsta de pensionare de 65 de ani, iar femeia o vârstă de pensionare de 60 de ani.

Prin metodologia propusă, atingerea graduală a vârstei de pensionare atât a bărbatului cât și a femeii își urmează trendul deja stabilit până în 2015, după care grila bărbatului se oprește la vârsta de pensionare de 65 de ani, iar cea a femeii își continuă trendul ascendent, încă 15 ani, până în 2030, an în care va atinge vârsta de pensionare de 65 ani și stagiul complet de cotizare de 35 ani.

Stagiul minim de cotizare își păstrează valoarea pe care o va atinge în 2015 (de 15 ani), atât pentru bărbați cât și pentru femei.

Implementarea soluției se va realiza prin prelungirea grilei actuale de pensionare a femeii, după cum urmează:

PRELUNGIREA GRILEI DE PENSIONARE PENTRU FEMEI								
Nr. crt.	Interval		Vârsta pensionare		Stagiul standard de cotizare		Stagiul minim de cotizare	
	minim	maxim	ani	luni	ani	luni	ani	luni
1.	01-Iun-2015	31-Mai-2016	60	4	30	4	15	0
2.	01-Iun-2016	31-Mai-2017	60	8	30	8	15	0
3.	01-Iun-2017	31-Mai-2018	61	0	31	0	15	0
4.	01-Iun-2018	31-Mai-2019	61	4	31	4	15	0
5.	01-Iun-2019	31-Mai-2020	61	8	31	8	15	0
6.	01-Iun-2020	31-Mai-2021	62	0	32	0	15	0
7.	01-Iun-2021	31-Mai-2022	62	4	32	4	15	0
8.	01-Iun-2022	31-Mai-2023	62	8	32	8	15	0
9.	01-Iun-2023	31-Mai-2024	63	0	33	0	15	0
10.	01-Iun-2024	31-Mai-2025	63	4	33	4	15	0
11.	01-Iun-2025	31-Mai-2026	63	8	33	8	15	0
12.	01-Iun-2026	31-Mai-2027	64	0	34	0	15	0
13.	01-Iun-2027	31-Mai-2028	64	4	34	4	15	0
14.	01-Iun-2028	31-Mai-2029	64	8	34	8	15	0
15.	01-Iun-2029	31-Mai-2030	65	0	35	0	15	0

Impactul implementării acestei modificări asupra Fondului de Pensii al CAA este detaliat în continuare.

D. Analiza impactului modificărilor recomandate

D1. Specificațiile generale ale analizei de trend

Analiza a fost realizată prin **metoda beneficiului proiectat** (PBO - “projected benefit obligation”), luând în considerare atât valorile beneficiilor acumulate de participanți până la momentul prezent cât și valorile viitoare ale beneficiilor și contribuțiilor acestora și ale noilor intrați.

Calculul beneficiilor a fost realizat conform legislației aplicabile în vigoare, cu următoarele caracteristici principale:

- Vârstele de pensionare pentru limită de vârstă: conform grilei prevăzute de statut, prelungită pentru femei conform propunerii, până în anul 2030;
- Vârstele de pensionare pentru retragerea definitivă din profesie: 70 ani (bărbați & femei);
- Diferența de vârstă între soț și soție a fost considerată 4 ani;
- Limita maximă a punctajului pentru pensia de limită de vârstă, urmaș, invaliditate: 5 puncte (bărbați & femei);
- Limita maximă a punctajului pentru pensia de retragere definitivă: 5 puncte (bărbați & femei).
- Au fost considerate în calcul noile intrări de participanți pe o perioadă de 30 ani, menținându-se structura pe sexe a fondului, astfel:
  - Vârsta de intrare: 25 ani (bărbați & femei);
  - Numărul de intrări pe an: 1.454 participanți (numărul mediu de noi intrări, calculat pentru perioada 2000-2008);
  - Structura pe sexe a noilor intrări de participanți: 57% femei, 43 % bărbați (827 femei, 627 bărbați);
  - Venitul mediu individual la data aderării pentru noul participant este de: 2.300 lei (*Valoarea de 2.300 lei a fost determinată în urma analizelor de dinamică a valorilor prezente*);
- A fost luată în considerare o funcție de creștere a veniturilor participanților (prezenți și viitori), bazată pe un procent inițial de 6%, aferent vârstei de 25 de ani.
- A fost luată în considerare actualizarea veniturilor participanților cu rata inflației.

Tabelele de mortalitate folosite se bazează pe ultimele date prezentate de către Institutul Național de Statistică.

Rata de discount folosită este dobânda fără risc, și anume, curba spot a randamentelor obligațiunilor guvernamentale cotate AAA, produsă de Banca Centrală Europeană („AAA-rated euro area central government bonds yield curve”-standardul european pentru dobânda fără risc), din data de 08.12.2009.

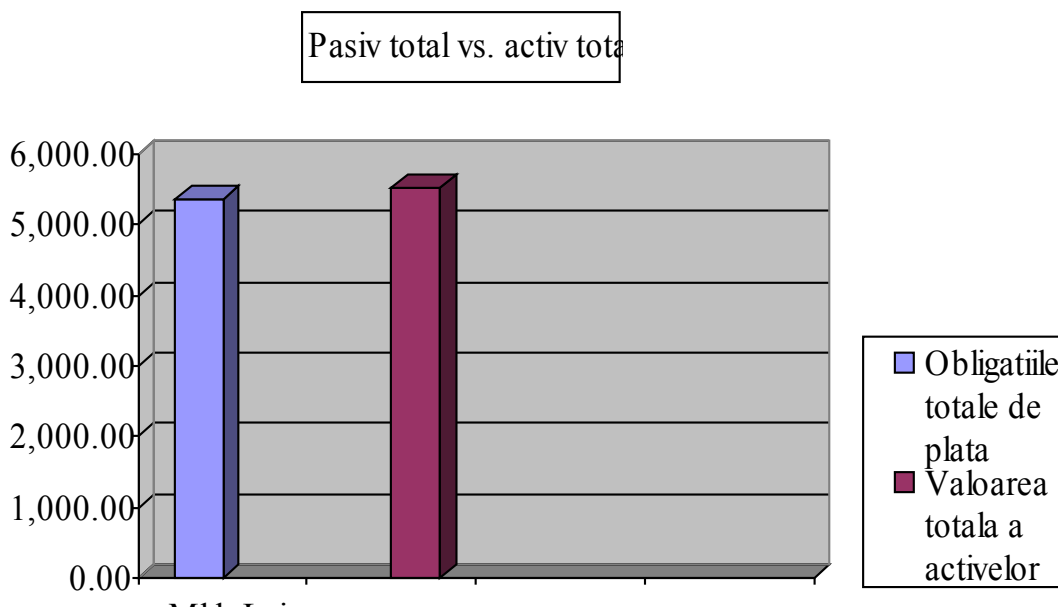
Rata inflației folosită în calcul este rata medie a „Indexului armonizat al prețurilor de consum” („HICP- Harmonised Index of Consumer Prices”- standardul european pentru rata inflației), calculat de către Banca Centrală Europeană, din data de 08.12.2009.

NOTĂ: *Întrucât marea majoritate a orizontului de proiecție considerat în calcul se află în zona Euro, s-au folosit în analiză indicatorii standard calculați de Banca Central Europeană, menționați mai sus.*

D2. Rezultatele analizei

- **Contribuțiile viitoare ale participanților actuali și viitori, până la momentul retragerii definitive a acestora din profesie (CSTA - Cash Flow-ul Contribuțiilor Participanților)**, reprezintă o valoare de 5.322.909.711,00 lei.
- **Suma necesară plății pensiilor membrilor deja pensionați (CFP- Cash Flow-ul Pensii)** reprezintă o valoare de 288.502.798,16 lei.
- **Suma necesară plății pensiilor de invaliditate pentru membrii activi (CFI-Cash Flow-ul de Invaliditate)** reprezintă o valoare de 205.044.818,33 lei.
- **Suma necesară plății pensiilor de urmaș pentru beneficiarii membrilor activi (CFD - Cash Flow-ul de Deces)** reprezintă o valoare de 4.057.965,28 lei.
- **Suma necesară plății pensiilor de urmaș pentru beneficiarii membrilor activi care se încadrează la data decesului condițiilor pentru pensia de invaliditate (CFDI - Cash Flow-ul de Deces și Invaliditate)** reprezintă o valoare de 29.955,59 lei.
- **Suma necesară plății pensiilor de limită de vârstă și de retragere definitivă pentru membrii activi (CFM - Cash Flow-ul de Maturitate)** reprezintă o valoare de 4.862.023.754,13 lei.
- **Obligațiile de plată ale Fondului de Pensii (prezentă și viitoare, pentru intervalul considerat în calcul)** reprezintă o valoare de 5.359.659.291,49 lei.
- **Valoarea totală a activelor Fondului (prezentă și viitoare, pentru intervalul considerat în calcul)** reprezintă o valoare de 5.531.131.876,23 lei.

- Rezerva Tehnică necesară (pentru intervalul considerat în calcul), conform parametrilor actuali ai sistemului, este de 36.749.580,49 lei.
- **Rata de finanțare este de 103,1993%.**

Având în vedere că rezerva tehnică necesară achitării obligațiilor cu plata pensiilor este, în condițiile parametrilor actuali, de 36.749.580,49 lei, iar valoarea activelor fondului la ora actuală este de 208.222.165,23, se constată un excedent de 171.472.584,74 lei, concretizat în rata de finanțare exprimată mai sus.

E. Concluzii și propuneri

„Raportul de evaluare a fondului de pensii al CAA” a identificat o rată de finanțare de 59,5572%. Acest rezultat a condus la necesitatea analizării cauzelor ce determină această rată de finanțare și identificarea soluțiilor de remediere.

În urma analizei, a fost identificată ca soluție cu eficiență maximă în momentul actual, pentru reechilibrarea fondului, egalizarea treptată a vârstei de pensionare pentru participanți, respectiv creșterea graduală a vârstei de pensionare pentru femei până în anul 2030, astfel încât diferențierea pe criterii de sex a vârstei de pensionare a participanților să fie eliminată.

Studiul evoluției fondului, în condițiile implementării soluției recomandate, confirmă un trend ascendent, concretizat într-o rată de finanțare supraunitară (103,1993%), foarte aproape de rata optimă de finanțare (105%). Această rată de finanțare asigură o solvabilitate solidă a fondului de pensii al CAA, putând fi astfel considerat un sistem de pensii foarte sigur, conform tuturor standardelor în domeniu.

Așa cum se poate observa din analiza de trend efectuată, în urma egalizării vârstelor de pensionare, se constată o îmbunătățire considerabilă a ratei de finanțare.

Sub rezerva confirmării trendului prin evaluări actuariale periodice ulterioare, în condițiile egalizării vârstelor de pensionare conform recomandării, rata de finanțare descrisă de analiza de trend poate permite ulterioare majorări ale punctului de pensie. Este recomandabil ca procentele de majorare ulterioară a punctului de pensie, să fie stabilite așa cum este solicitat și prin legislația europeană aplicabilă, prin efectuarea de calcule actuariale.

Recomandăm implementarea soluției prezentate prin studiul de față.

Atașate se regăsesc Anexele cuprinzând rezultatele detaliate ale studiului de impact (Analiza trendului în urma implementării modificărilor recomandate).

Actuar,
Cătălin Ionescu